ומה הסוקל אינו נסקל. פי' הקונטרס כשהרגו אין נהרגין דין הוא דשמו להרוג ולא הרגו למין נהרגין ועוד ממי פריך שמי הכא דגלי קרא בהדיא להכא לסקול ולא סקל דנסקל בהסוא קרא גופיה דמזיק להסוקל אינו נסקל כדכתיב כאשר זמם ולא כאשר עשה אבל לעומס אימא לך למיס לך שפיר ק"ו לעיל לענין חילול השם לא גלי קרא בשום מקום דשייך בדבר הזה שימחלל הזמה ועוד קשה הסוה ליה למתס ולמי לא עבדינן ק"ו משום דלא"כ בטלת תורת עדים זוממין לגמרי ולא משכחת לה כאשר זמם אבל לעיל לא בטלת תורת עדים זוממין שייך שפיר למיעבד ק"ו לכך פירש ר"ת דה"ק ומה הסוקל אינו נסקל פירוש אבל שסוקל מחיירו נאנשים ומת בנסייף ולא בסקילה הכא ליסקל ולא נסקל עדים שמעידין אית פלוני שמחויב סקילה ולא נסקל על ידס אינו דין שלא יסקלו והשתא לא בטלת לגמרי לחיכא לאוקומי קרא דועשיתם כאשר זמס בשבן מעידין שמחויב אבל מיתות ג"ד שאינו בסקילה ואפ"ס לא עבדינן האי ק"ו (ג) דהכי קאמר לו לעיל הלא עבדינן ק"ו בכהאי גוונא: בשומר

ומה הסוקל אינו נסקל הבא לסקול ולא סקל אינו דין שלא יסקל אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב גלות כו': מנא הני מילי אמר ר"ל דאמר קרא [1]הוא ינוס אל אחת הערים הוא ולא זוממין ר' יוחנן אומר ק"ו ומה הוא שעשה מעשה במזיד אינו גולה הן שלא עשו מעשה במזיד אינו דין שלא יגלו והיא נותנת (והלא דין הוא) הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהוי ליה כפרה הן שלא עשו מעשה במזיד נמי ליגלו כי היכי דליהוי להו כפרה אלא מחוורתא כדר"ל [ס]אמר עולא רמז לעדים זוממין מן התורה מנין רמז לעדים זוממין והא כתיב [2]ועשיתם לו כאשר זמם אלא רמז לעדים זוממין שלוקין מן התורה מנין דכתיב [3]והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע [4]והיה אם בן הכות הרשע משום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע [ה]אלא עדים שהרשיעו את הצדיק ואתו עדים אחריני [ו] והצדיקו את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להני רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה [5]מלא תענה [ז]משום דהוי לאו שאין בו מעשה [ב]וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ת"ר ד' דברים נאמרו בעדים זוממין אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה ואין גולין לערי מקלט [ג]ואין משלמין את הכופר [ד]ואין נמכרין בעבד עברי משום [ג]ר"ע אומר אף אין משלמין ע"פ עצמן אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה כדאמרן ואין גולין לערי מקלט כדאמרן ואין משלמין את הכופר קסברי [ה]כופרא כפרה והני לאו בני כפרה נינהו מאן תנא כופרא כפרה אמר רב חסדא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא [ז][6]ונתן פדיון נפשו [ו]דמי ניזק רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר דמי מזיק מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר כופרא ממונא ומר סבר כופרא כפרה אמר רב פפא לא דכולי עלמא כופרא כפרה והכא בהא קא מיפלגי מר סבר [ו]בדניזק שיימינן ומר סבר בדמזיק שיימינן מאי טעמייהו דרבנן נאמר השתה [ט] למטה ונאמר השתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק ורבי ישמעאל ונתן פדיון נפשו כתיב ורבנן אין פדיון נפשו כתיב מיהו כי שיימינן בדניזק שיימינן ואין נמכרין בעבד עברי סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה לדידיה דמיגו דאיהו לא [י]נזדבן אינהו נמי לא מיזדבנו אבל היכא דלית ליה לדידיה אע"ג דאית להו לדידהו מיזדבנו [א"ל רבא] ולימרו ליה אי אנת הוה לך מי הוה מיזדבנת אנן נמי לא מיזדבנינן אלא [ח]סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה או לדידיה או לדידהו אבל היכא דלית ליה לא לדידיה ולא לדידהו מזדבני א"ל רבא [ז]ונמכר בגנבתו אמר רחמנא [ס]בגנבתו ולא בזממו: משום ר"ע אמרו וכו': מאי טעמא דר"ע [ח]קנסא הוא וקנס אין משלם ע"פ עצמו אמר רבה תדע שהרי לא עשו מעשה [ונהרגים] ומשלמין אמר רב נחמן תדע שהרי ממון ביד בעלים ומשלמים מאי

ומה הסוקל אינו נסקל. עדיס שלא הוזמו עד שנהרג הנדון ומת"כ הוזמו מין נהרגין כדמתניתין בפרקין (דף ה:) הרגו מין נהרגין דכתיב [ט] כאשר זמם ולא כאשר עשה: **הכא נסקול ולא סקל.** משום עד שלא נהרג הנדון: **הוא שעשה מעשה מזיד אינו גולה.** ההורג שעשה מעשה סס במזיד עשאו אינו גולה ומפילו בזמן שאינו נהרג כגון במזיד בלא התראה: **הס שלא עשו מעשה.** שלא דיבור בעלמא ובמזיד העידו אינו דין שלא יגלו על המזיד: **ומקשינן לרבי יוחנן והיא הנותנת.** המלה הזאת שהצמית לפטרן היא הנותנת להס חובת גלות הוא לפי שעושה מעשה סס במזיד עשאו אינו גולה דלא תהוי ליה כפרה: **הס שלא עשו מעשה יגלו.** על זדונן כי היכי כו': **רמז לעדים זוממין.** שלוקין עדי זן גרושה או עדי גלות שפטרס הכתוב מדין הזמה מיין שהן לוקין ולקמיה פריך תיפוק ליה מלא תענה: **משום דהלדיקו אף הלדיק כו'.** בתמיה. מי והלדיקו והרשיעו דדיינין קאמר ודלדיק ורשע בבעלי דיינין למה לי והלדיקו לדיק כו' ליכתוב כי יהיה ריב בין אנשים וגשו אל המשפט ושפטום והיה סס בן הכות למה לוכרה כאן לדקת לדיק וכי כל מקום שהלדיקו ב"ד אס הזכלי ומייבו אס החייב יס מלקות דאמת קרא למיתלי מלקות בוהלדיקו והרשיעו שלא על כרחך בעדים משתעי עדים שקריס שהרשיעו לדיק ובאו אחרים והזימום והלדיקו אס הנדון שהוא לדיק והרשיעו אס העדים הרשעים והיה סס בן הכות אס הרשע אס תאמרו היא אמינא יכול לקייס בה דין הזמה גמורה כגון בעדי בן גרושה או בן חלוצה והפילו הסופט והכהו **ופיפוק ליה מלא תענה.** כל עונשי נאוין מלקות אלא במקום שפירש לך בו עונש וכאן שאינו יכול לענשן בעונש שבכתוב בהן יבאו: **נאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.** לקמן יליף לה בפרק ג' (דף יג.): **ואין משלמין כופר.** אס העידו בשור המועד שהרג את האדם והזימו והיו מחייבין את הבעלים בדמי השור (שמות כא) אס כופר יושת עליו וגו': **ואין נמכרין.** אס העידוהו שגנב ואין לו מה לשלם ונגמר דינו לימכר כדכתיב ונמכר בגנבתו: **אין משלמין ע"פ עלמן.** אס הזימו בב"ד ולא הספיק בעל דין להעמידן בדין על הזממן עד שנהרגו ובאו בב"ד אחרים והזימום: **כופרא כפרה.** לכפר על הרג שגרס שוגג אס האדם: **ומר סבר כופרא ממונא.** שהזיק גופו של זה ונתחייב ליורשיו דמי ההרוג: **כופרא כפרה.** לכפר על עונו שחייב מיתה בידי שמים לפיכך יתן דמי עונו: **בדניזק שיימינן.** בהכי הוא לה כפרה כי יהיב דמי ניזק ולקמיה מפרש טעמיה: **מאי טעמייהו דרבנן.** דאילו ר' ישמעאל מסתבר טעמיה כיון דכופרא כפרה דמי עונו בעי למיתב: **נאמר השתה למעלה.** בנוגע אדם הרס כאשר ישית עליו בעל האדם (שם): **ונאמר השתה למטה.** בכופר אס כופר יושת עליו: **מה להלן בדניזק.** שמשלם דמי וולדות שמזוקו: **פדיון נפשו.** דנותן את הכופר: **ורבנן.** למרי לך אין ולמי פדיון נפשו הוא דכופרא כפרה מיהו בדניזק שיימינן ובכהי הוא למזיק פדיון נפשו: **דאית ליה לדידיה.** שיש לו לגנב ממון לשלם דמי הגניבה אס לא הוזמו ולסס אין מה לשלם דמיגו דאיהו לא הוה מזדבן אס לא הוזמו אינהו נמי כי הוזמו לא מזדבני אלא [ט]סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה לדידיה או לדידהו אבל היכא דלית ליה לא לדידיה ולא לדידהו מזדבני א"ל רבא ונמכר בגנבתו אמר רחמנא בגנבתו ולא בזממו: משום ר"ע אמרו וכו': מאי טעמא דר"ע **קנסא הוא וקנס אין משלם ע"פ עצמו.** דכתיב גבי כפל אשר ירשיעון אלהים פרט למרשיע את עצמו (ב"ק דף סד:): **תדע.** דקנסא הוא שהרי המעידים בנפש לא הרגו אלא נהרג אלא על פיהס ונהרגין ומשלמין ממון: מאי

ד א מיי' פ"ב מהל' עדות הל' ט סמג עשין קי:
ה ב מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה ב:
ו ג ד מיי' פ"ב מהל' עדות הלכה ח סמג עשין סס:
ז ה מיי' פ"ו מהל' מזיק ממון הלכה ד סמג עשין סח:
ח ו ז מיי' שם פי"ג הל' ו סמג שם:
ט ח מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קי טוש"ע חו"מ סי' לח:

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(ס) גמ' והלדיקו כו'. נ"ב ולימא לאוקמי הך מלקות במקום שפטרס לקיים בו דין הזמה דמכלי דשעתו נפקא לן בהלו נערות משום דשעה אחת אתיא ומחייבו משום שתי לשעות ולי לאו הכי קשיא ימיתי משום דגלי בן גרושה ובנגעים הוי"ל לקרא דלקח דוהלדיקו וכו' לא אתי אלא לענלי בן גרושה שהרי לפי שהלדיקו להתס לא אפשר לקיים בו דין הזמה שלכך מייבים מלקות אבל כשהן בהמיס אפשר לקיים בהו דין הזמה קמ"ל קרא: (ע) שם שהמה למעלה למטה מה. ונראה השתה למטה מה. נ"ב אינו גי"ס מופנה ולא היקפא אלא גילוי מלתא בעלמא למטה כלומעלה: (ג) תוס' ד"ה ומה וכו' ק"ו והכי נמי קאמרינן לעיל:

רבינו חננאל

ומה הסוקל אינו נסקל כדקי"ל לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין ס) הבא לסקול ולא סקלו אינו דין שלא יסקל. אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא' ועשיתם לו ולא לזרעו. מעידנו באיש פלוני שחייב גלות ונמצאו זוממין אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקין ארבעים. מנא לן אמר ריש לקיש דאמר קרא הוא ינוס הוא ולא זוממין. ר' יוחנן אמר ק"ו ומה הוא שעשה במזיד לא גלה הן שלא עשו מעשה במזיד אינו דין שלא יגלו. והיא נותנת (והלא דין הוא) הוא שעשה מעשה במזיד לא ליגלי כי היכי דלא תיהוי ליה כפרה הן שלא עשו מעשה במזיד נמי ליגלו כי היכי דליהוי להו כפרה אלא מחוורתא כדר"ל אמר עולא רמז לעדים זוממין מן התורה מנין רמז לעדים זוממין והא כתיב ועשיתם לו כאשר זמם אלא רמז לעדים זוממין שלוקין מן התורה מנין דכתיב והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע משום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות הרשע אלא עדים שהרשיעו את הצדיק ואתו עדים אחריני והצדיקו את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להני רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה מלא תענה משום דהוי לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ת"ר ד' דברים נאמרו בעדים זוממין אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה ואין גולין לערי מקלט ואין משלמין את הכופר ואין נמכרין בעבד עברי משום ר' עקיבא אמרו אף אין משלמין ע"פ עצמן אין נעשין בן גרושה ובן חלוצה כדאמרן ואין גולין לערי מקלט כדאמרן ואין משלמין את הכופר קסברי כופרא כפרה והני לאו בני כפרה נינהו מאן תנא כופרא כפרה אמר רב חסדא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא דתניא ונתן פדיון נפשו דמי ניזק רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר דמי מזיק מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר כופרא ממונא ומר סבר כופרא כפרה אמר רב פפא לא דכולי עלמא כופרא כפרה והכא בהא קא מיפלגי מר סבר בדניזק שיימינן ומר סבר בדמזיק שיימינן מאי טעמייהו דרבנן נאמר השתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק ורבי ישמעאל ונתן פדיון נפשו כתיב ורבנן אין פדיון נפשו כתיב מיהו כי שיימינן בדניזק שיימינן ואין נמכרין בעבד עברי סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה לדידיה דמיגו דאיהו לא מיזדבן אינהו נמי לא מיזדבנו אבל היכא דלית ליה לדידיה אע"ג דאית להו לדידהו מיזדבנו (א"ל רבא) ולימרו ליה אי אנת הוה לך מי הוה מיזדבנת אנן נמי לא מיזדבנינן אלא סבר רב המנונא למימר ה"מ היכא דאית ליה או לדידיה או לדידהו אבל היכא דלית ליה לא לדידיה ולא לדידהו מזדבני א"ל רבא ונמכר בגנבתו אמר רחמנא בגנבתו ולא בזממו: משום ר"ע אמרו וכו': מאי טעמא דר"ע קנסא הוא וקנס אין משלם ע"פ עצמו אמר רבה תדע שהרי לא עשו מעשה [ונהרגים] ומשלמין אמר רב נחמן תדע שהרי ממון ביד בעלים ומשלמים מאי

תורה אור השלם

1. וְאָשַׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַּיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ בַּגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וָחָי:
דברים יט ה
2. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יט יט
3. כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע:
דברים כה א
4. וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר:
דברים כה ב
5. לֹא תַחְרֹץ לֹא תַעֲנֶה לֹא תִנָּשֵׂא מִמֶּנּוּ שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם:
שמות כג ו
6. אִם כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יוּשַׁת עָלָיו:
שמות כא ל
7. אִם זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ:
שמות כב ב

מוסף רש"י

רמז לעדים זוממין שלוקין. היכא דאין זומה יכולה להתקיים בסס, כגון מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה וזממוהו והכי סס כשהיו אין מחייבין אותו כופר יושת עליו, אס תאמרו לעשות והפלה ה' את מכותך וגו', שהרי כבר נפלו שני שלישי מכותיו ואין לו אלא שלישי אחרון, ואין לוקין אלא ארבעים, ואין לוקין אלא בפני הדיינים, ואין לוקין אלא בבית הכנסת, ואין לוקין אלא בעמידה, ואין לוקין אלא בשוט של שני גדילים, ואין לוקין אלא בשוט של פרה, ואין לוקין אלא בשוט שאין בו קשר, ואין לוקין אלא בשוט שאין בו שלשה פתילות, ואין לוקין אלא בשוט שאין בו שלשה גדילים, ואין לוקין אלא בשוט שאין בו שלשה קשרים